

Uutisrystä

ELY-keskus | Järvi-Suomen kalatalouspalvelut
KALATALOUSYKSIKÖN TIEDOTUSLEHTI 2/2023

PÄÄKIRJOITUS

Kalatalous laajasti mukana hallitus-ohjelmassa

Petteri Orpon hallitus jatkaa edeltäjänsä linjalla ja näkee kalatalouden kehittämisen vähintään yhtä tärkeänä, jos mittarina käytetään hallitusohjelman kirjauksia. Vapaa-ajan kalatalous, kalavarojen hoito ja kalatalouden elinkeinot ovat ohjelmassa vahvasti mukana.

Hallitusohjelma sisältää uusia kalatalouden tavoitteita sekä jatkoa edellisellä hallituskaudella aloitettuihin kehittämisohjelmiin. Kotimaisen kalan edistämishjelma, Nousuohjelma ja kalastusmatkailun kehittäminen jatkuvat edelleen. Ohjelmaan kuuluu myös vesilain uudistaminen sekä aluehallinnon uudistus, joka saattaa vaikuttaa myös kalatalouden

tehtävien hoitoon alueellisesti.

Kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä lisätään keventämällä kalankasvatukseen liittyvää luvitusta ja sääntelyä, parantamalla vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksia ja ammattikalastajien toimintaedellytyksiä. Kotimaisen kalan käytön lisäämisellä arvioidaan olevan merkittäviä kansanterveydellisiä vaikutuksia sekä tavoite lisätä kalan käytön omavaraisuusastetta.

Nousu-ohjelmaa jatketaan ja laajennetaan ohjelma koskemaan myös alaskaalastusta ja seurantaa. Nousu-ohjelma on edennyt hyvin. Järvi-Suomessa on vireillä yli 50 nousuohjelmaan kuuluvaa kalan

kulkua edistävää hanketta, joista suurin osa koskee pieniä nousuesteitä, Huomattavin padon purkuhanke oli viime vuonna Sysmän Virtainkoskella.

Kalastusmatkailussa nähdään runsaasti hyödynnettäviä mahdollisuuksia. Kalastusmatkailun edellytyksiä voidaan kehittää alueellisten perusedellytysten parantamisella sekä kalastusmatkailupalveluita kehittämällä.

Vesilain uudistusta jatketaan. Hallitus päivittää vesilakia siten, että vanhojen vesilupien päivityksen lisäksi niin sanotuille nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita. Näitä nollavelvoitelaitoksiksi kutsuttuja kohteita on eniten Järvi-Suomen toimialueella. Lain voimaan tultua kalatalousviranomaisia työllistää velvoitemuutosten hakeminen. Lakiuudistuksen tarkoitus on myös helpottaa velvoitemuutoshakemuksen tekemistä.

Hallinto uudistuu

ELY-keskus nykymuodossaan lakkaa vuoden 2025 tai 2026 alussa. Kalatalouden aluehallinnon tehtävät ovat näillä näkymin siirtymässä vuonna 2025 tai 2026 aloittavaan elinvoimakeskukseen. ELY-keskusten puitteissa järjestetyn hallinnon osalta lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille Elinvoimakeskuksiin. Näiden aluejako on vielä lopullisesti linjaamatta. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan elinvoimakeskuksia tulisi 9 tai 10. Ohjelma mahdollistaa myös alueelliset erikoistumiset ja keskinäisen työnjaon. Nykyiset kalataloushallinnon kolme suur-aluetta ovat osoittaneet toimintakykynsä. Suuralueilla kalataloushallinnon tehtävät ja työnjako korostavat hyvin niiden alueellisia erityispiirteitä kuten rannikkokalastus, Pohjois-Suomen rajajoet ja järvi-Suomen sisävesikalatalous. Viime vuosina kolmen suuralueen sekä sen toimintaa ohjaavan ministeriön yhteistyö on tiivistynyt entisestään. Kalataloushallinnon tehtäviin käytetyssä työajassa korostuvat EU-kalastuksen valvonta, EU-rahoitus, kalastuslain toimeenpano, yleisen kalatalousedun valvonta ja kalastuksen edistäminen.

Osa ELY-keskuksen ympäristövastuualueen tehtävistä siirtyy uuteen lupavirastoon. Valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosessia. Ensimmäiseksi tämä tarkoittaa lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Uudessa virastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja

valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen kokonaisuuden.

Yleisen kalatalousedun valvontatehtävää ei ole tarkoituksenmukaista siirtää uuteen lupavirastoon. Kalatalousviranomaisella ei ole tehtävää lupien hakuvaiheessa eikä sen tehtäviin kuulu lupaehtojen valvonta lukuun ottamatta vaikutusten seuranta.

Yleisen kalatalousedun valvonta on ollut kalatalousviranomaisen perustehtäviä koko sen 40-vuotisen toiminnan aikana ja yksi keskeinen syy, miksi kalastuspiirit perustettiin vuonna 1982. Itsenäinen yleisen edun valvonta varmistaa, ettei kalakannoille ja kalastukselle aiheuteta tarpeetonta haittaa sekä huolehditaan siitä, että, ympäristölupamääräyksiin saadaan ehdot haittojen vähentämisestä ja tarkkailusta. Yleisen kalatalousedun valvonta sisältyy periaatteessa kaikkiin kalataloushallinnon tehtäviin ja ilmenee erityisesti ympäristölupahakemuksissa, joihin lupaviranomainen harkintansa mukaan pyytää kalatalousviranomaiselta lausunnon. Kalataloudellisia haittoja pyritään vähentämään kalatalousvelvoitteilla, joita kalatalousviranomainen valvoo tai toimeenpanee.

Uutisrystä

Järvi-Suomen kalatalouspalvelut
Pohjois-Savon ELY-keskus
KALATALOUSYKSIKÖN TIEDOTUSLEHTI 2/2023

Kalatalous laajasti mukana hallitusohjelmassa.....	1
Kalastusmatkailun kehittämissuohjelma.....	4
Avustus Itä-Suomen kalastusmatkailuun.....	5
Koveskosken kalatie avaa reitin taimenelle	6
Uusi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastokausi käynnistyi vauhdikkaasti	7
Vesihomeworkoston aloitusseminaari kokosi Kuopioon ja etälinjoille yli 60 asiantuntijaa	8
Kansallinen rapustrategia päivitettiin vuosille 2023–2032	10
Esteellisyydestä	11
Mitä kalatalousyksikkö tekee?	13
Kuha-Suomen Kalaleader ponnistaa ensimmäiselle toimintakaudelleen	15
Kymppi – Kalatalouden ympäristöohjelma keskittyy parantamaan kalavarojen elinvoimaisuutta ja kalastuksen edellytyksiä	18
Järvi-Suomen kalatalouspalvelut	19

Kalastusmatkailun kehittämisohjelma

TEKSTI: HANNU SALO

Kalastusmatkailun kehittämisohjelman tavoitteena on Suomeen suuntautuvan ja suomalaisten kotimaassaan harjoittaman kalastusmatkailun edistäminen ja kalastuspalveluita Suomessa tuottavien yritysten toimintaedellytysten parantaminen sekä kilpailukyvyyn ja liikevaihdon kasvattaminen. Tavoitteena on myös Suomen kalastusmatkailupalveluiden tunnettuuden ja kalastusmatkailijoiden määrän lisääminen sekä kalakantojen ja kalastusmahdollisuuksien hyödyntäminen matkailussa aikaisempaa enemmän.

Osakaskunnat ja muut kalastusoikeuden haltijat sekä kalatalousalueet ovat avainasemassa, kun kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä pyritään kehittämään. Keskeisiä asioita ovat kalastuslupien saatavuus, lupa-alueiden laajuus, kalastussäännöt ja kalakantojen tila. Näihin kaikkiin osakaskunnat ja kalatalousalueet voivat vaikuttaa.

Ismo Kolari, toteaa, että kalatalousalueilla on mahdollisuuksia edistää alueensa kalastusmatkailua. Ismo toimii Pirkkalan kalatalousalueen toiminnanjohtajana ja Pirkanmaan kalatalouskeskuksessa kalatalousasiantuntijana. Hän on ollut mukana useissa kalastusmatkailua edistävässä hankkeissa. Järvi-Suomen vesistöt ovat hyvässä kunnossa ja saalisvarmuus on parantunut ja kalastusoppaiden osaaminen on kehittynyt. Mutta tarvitaan hyvää markkinointia, jotta palvelut tulevat tunnetuiksi, Ismo toteaa.

- Kalatalousalueet ovat olleet mukana toteuttamassa kalastusmatkailuhankkeita. Ne ovat osallistuneet markkinointiin ja messuille sekä tehneet esitteitä ja ylläpitävät verkkosivuja. Lisäksi alueet ovat rakennuttaneet alueillaan veneenlaskupaikkoja, tulisijoja ja laavuja, jotka palvelevat kaikkia kalastajia. Ja tietysti alueet ja osakaskunnat hoitavat kalakantoja ja kalastuslupien myynnin.

Kalastusmatkailun kasvua haittaa ensisijaisesti toimivien palvelujen puute monien hyvien kalavesien äärellä, sesonkiluonteisuus ja sen aiheuttamat rajoitteet toiminnan kehittämiseksi. Kalastusmatkailua ei ole nähty elinkeinoksi, jolla olisi merkitystä paikallis- ja aluetaloudessa muutamaa pohjoisen Suomen lohijokea lukuun ottamatta. Alan kehittäminen onkin ollut pitkälti yksittäisten yrittäjien varassa.

- Kalatalousalueet yhdessä osakaskuntien kanssa ovat kehittäneet yhtenäislupia ja ns. mökkilupia tai kalastusopaslupia, jotka soveltuvat hyvin kalastusta harrastaville matkailijoille ja alan yrittäjille. Lupien saatavuus on parantunut verkkopalveluiden ja sähköisten lupien myötä.

Ismo arvioi, että kalastusopaspalveluiden kysyntä tulee kasvamaan. Asiakaskunta kasvaa. Nykyiset työelämässä olevat sukupolvet ovat tottuneet ostamaan palveluita enemmän kuin aikaisemmat, samoin ihmisten varallisuus on kasvanut. Kynnys palveluiden käyttöön on madaltunut. Myös ulkomailta on saatavissa lisää asiakkaita.

Kalastusmatkailu on hyvinvointia ja työtä luova elinkeino, jolla on alue- ja paikallistaloudellisia vaikutuksia. Kalastusmatkailu on ennen kaikkea maaseutuelinkeino, joka voi omalta osaltaan luoda haja-asutusalueille työpaikkoja ja ylläpitää asutusta ja palveluita. Kalastusmatkailu täydentää omalta osaltaan muita matkailupalveluita.

Järvi-Suomen kalatalouspalveluiden toimialueella on hyvät mahdollisuudet kehittää matkailua ja erityisesti kalastusmatkailua. Järviä ja virtavesiä on paljon, kalastuskohteita ja majoituspalveluita löytyy jo nykyisin melko helposti verkkosivuilta ja mikä tärkeintä vesistöt ovat puhtaita ja saalisvarmuuskin vähintään kohtuullinen.

[Lisätietoa Kalastusmatkailun kehittämisohjelmasta 2023-2033](#)

Avustus Itä-Suomen kalastusmatkailuun

Pohjois-Savon Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) ilmoittaa haettavaksi maa- ja metsätalousministeriön avustuksen kalastusmatkailun edistämiseen itäisessä Suomessa.

Hakuaika alkaa 1.10.2023. Hakemukset Pohjois-Savon ELY-keskukselle tulee toimittaa viimeistään 31.10.2023 käyttäen sähköistä hakutapaa (Aluehallinnon asiointipalvelu). Asiointipalvelussa käytetään vahvaa tunnistautumista. Hakijan on esitettävä selvitys yrityksen toiminnan painottumisesta kalastusmatkailuun sekä tarkempi hankesuunnitelma. Puutteellinen hakemus, lisäselvitystarpeet ja hakemuksen muuttaminen kesken käsittelyn saattavat pitkittää asian käsittelyä.

Avustusta voivat hakea oikeustoimikelpoiset yritykset, yhteisöt ja julkiset toimijat. Hakemukset otetaan käsittelyyn ja arvioidaan hakujan päättymisen jälkeen. Hakujaksolla on haettavana rahoitusta koko maassa enintään 600 000 euroa.

Hakuohjeet löytyvät [Suomi.fi-sivulta](#) ja [ELY-keskuksen verkkosivulta](#).

Lisätietoja:

Pohjois-Savon ELY-keskus, Ilkka Vesikko
puhelin 0295 025 184, ilkka.vesikko@ely-keskus.fi

Koveskosken kalatie
Kuva: Teijo Jokinen

Koveskosken kalatie avaa reitin taimenelle

TEKSTI: HANNU SALO

Koveskosken kalatie valmistui Kyrösjärveen laskevan Kovesjoen alaosaan. Hanke on erittäin tärkeä Kyrösjärven taimenkannan vahvistamisen kannalta. Kalatien kautta taimenet pääsevät ohittamaan joen alaosassa olevan padon ja nousemaan lisääntymisalueille. Hankkeen toteuttajina olivat Ikaalisten kaupunki ja Kyrösjärven kalatalousalue. Hanke sai kaupungin ja kalatalousalueen lisäksi rahoitusta Ikaalisten Säästöpankki säätiöltä ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousyksiköltä.

Kalatien suunnittelu alkoi jo vuonna 2015 ja hanke sai aluehallintovirastosta luvan vuonna 2021. Töihin päästiin vuoden 2022 keväällä hankkeen rahoituksen varmistuttua. Kalatien valmistui syksyllä 2023. Urakoitsijana toimi Juhani Annala Kihniöstä. Kalatien toimivuuden tarkkailu jatkuu vielä kolme vuotta, jotta nähdään, toimiiko kalatie toivotulla tavalla.

Kovesjoen vesistö tunnetaan taimenvesistönä, jossa on paikallinen taimenkanta. Se poikkeaa perimältään muista Pirkanmaan ja Kokemäenjoen vesistön taimenkannoista ja myös istutuksiin käytetyistä taimenkannoista. Voidaan siis puhua arvokkaasta taimenkannasta, joka on sopeutunut paikallisiin olosuhteisiin.

Kyrösjärvi tunnetaan hyvänä ja monipuolisena kalavetenä. Järven kuhakanta on vahva. Järvestä pyydetään myös mm. haukia, ahvenia, lahnoja, siikoja ja muikkuja. Järveen istutetaan kalastettavaksi myös taimenia. Lisäksi järvellä toimii muutamia ammattikalastajia, joiden pyynti kohdistuu järven kuhakannan lisäksi särkikaloihin. Tulevaisuudessa Kyyjärvestä voi kehittyä myös merkittävä taimenen kalastusjärvi, kun kaikissa järviin laskevissa joissa saadaan vaellusesteet poistettua ja kalataloudelliset kunnostukset tehtyä sekä taimenkanta elvytettyä kalastuksen kestäväksi.

Lisätietoja:

Teijo Jokinen, Ikaalisten kaupunki,
puh. 044 730 6221

Jarmo Kalli, Kyrösjärven kalatalousalue,
puh. 040 023 7305

EMKVR
2021-2027

Uusi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljely- rahastokausi käynnistyi vauhdikkaasti

EMKVR on yksi EU:n rakennerahastoista ja sen tarkoituksena on mahdollistaa kestävä elinkeinokalatalouden (mm. kaupallisen kalastuksen, vesiviljelyn ja kalanjalostuksen) kasvua. Tuettavia toimia ohjaa Euroopan parlamentin ja neuvoston 7.7.2021 antama asetus (2021/1139). Kansallisia toimenpiteitä tarkentamaan laadittu Suomen ohjelma pohjautuu ko. asetuksen puitteisiin, kotimaisen kalan edistämishajelmassa kuvattuun kalan käytön lisäämiseen sekä vesiviljelystrategiaan. Komission 3.8.2022 hyväksymä Suomen ohjelma on suunnannäyttävä strategisille valinnoille ja siinä kuvataan rahoitettavat toimenpiteet toimintalinjoittain. Uuden ohjelma-kauden tukilinjaus- ja rahoitusmuutokset edelliseen EMKR-kauteen olivat maltillisia, eikä tuoreessa hallitusohjelmassakaan ole esitetty rahoitukseen isoa vähennystä.

Julkista rahoitusta on käytettävissä Suomen 7-vuotiseen EMKVR-kaudelle yhteensä n. 140M€.

EU-rahoituskausien vaihtuminen ei käytännössä haitannut alan investointeja ja kehittämistä, sillä uuden EMKVR-kauden ensimmäisiä avustuspäätöksiä päästiin tekemään jo joulukuussa 2022. Samaan aikaan sidottiin viimeisiä vanhan EMKR-kauden varoja. Tukihakemuksia on saapunut sähköiseen Hyrrätukijärjestelmään 28.8.2023 mennessä jo yli 400 ja päätöksiä on tehty 308 kappaletta. Lukumääräisesti kaupalliseen kalastukseen liittyviä päätöksiä on noin puolet, mutta euromääräisesti vain viidennes. Toisiksi asiakaspalaute on ollut pääosin positiivista, vaikka vain sähköinen asiointi on enää mahdollista.

Lisätietoja: <https://merijakalatalous.fi/>

Toimi	Yhteensä	Lappi	P-Savo	Rannikko	k.a./hanke
Kalastuksen investoinnit	1 298 037	432 492	622 411	243 134	9 141
Pyödykset	743 184	267 410	53 338	422 437	17 283
Moottorit	43 264	9 221	6 724	27 320	3 933
Kalastuksen kehittämishankkeet*	1 300 000			1 300 000	1 300 000
Ymp. ja kalavarjojen tutkimus*	750 000	750 000			750 000
Vesiviljelyn investoinnit	4 116 491	1 607 603	1 869 530	639 359	89 489
Vesiviljelyn kehittämishankkeet*	1 800 000		1 800 000		1 800 000
Jalostuksen investoinnit	1 303 796	39 062	506 783	757 951	76 694
Jalostuksen kehittämishankkeet	7 564		7 564		7 564
Menekin edistäminen	199 984			199 984	99 992
Leader-hankkeet	900 970	339 603	346 848	214 519	32 178
Leader-toimintaraha	2 400 000	737 500	700 000	962 500	240 000
Meriosaaminen	572 352			572 352	
Rannikkovartiosto-yhteistyö	176 000			176 000	176 000
Kalastuksen valvonta	245 500			245 500	122 750
Tiedonkeruu	5 041 760			5 041 760	5 041 760
Yhteensä	20 898 903	4 182 890	5 913 198	10 802 815	67 854
	100 %	20 %	28 %	52 %	

Kuva: Markku Tuomainen

Vesihomeverkoston aloitusseminaari kokosi Kuopioon ja etälinjoille yli 60 asiantuntijaa

Vesihome aiheuttaa vuosittain huomattavat tappiot emokalastolle ja uhkaa jopa uhanalaisten lajien elvytysistutuksia. Yksinkertaista ratkaisua ei ole löytynyt. Nyt asiaa on päätetty lähestyä uudesta näkökulmasta. Hankkeen projektipäällikkö, johtava asiantuntija Petri Heinimaa Luonnonvarakeskuksesta, mistä hankkeesta on kysymys?

- Useat toimijat ovat jo pitkään tehneet vesihomeeseen liittyvää tutkimusta, ja sen ratkaisemiseen liittyvää koe- ja kehitystoimintaa. Tieto tuloksista ja onnistumisesta tai epäonnistumisesta kokeissa eivät kuitenkaan ole levinneet tehokkaasti edes saman organisaation sisällä. Vesihomeverkoston perustamisella pyritään saamaan olemassa oleva tieto ja kokemukset kaikkien niistä kiinnostuneiden saavaille ja auttamaan näin uusien vesihomeen estämisen ja hoidon innovaatioiden kehittämisessä ja löytämisessä.

Aloitusseminaarin fasilitaattorina toimivat Trustiikki Oy:n Pauliina Varpunen ja Marko Varpunen. Tehän olette kokeneita riskienhallinnan ammattilaisia. Kertoisitteko, mitä uutta riskienhallinta tuo vesihomeongelman käsittelyyn?

- Sovellamme suojauksiin perustuvaa riskienhallintaa erilaisten ongelmien hallintaan ja johtamiseen. Monimutkainen ongelma, kuten vesihomeen vaikutus kalastoihin, pilkotaan syy-seurausketjuiksi ja sitten yhteistyössä kehitetään vaikuttavia

suojauksia riskiskenaarioiden etenemiselle. Tärkeää on saada asiantuntijat käymään ajatuksia läpi toistensa kanssa, jakamaan tietoa ja haastamaan muiden näkemyksiä. Tietysti kaikkein oleellisinta kalastojen menestymiseen vesihomeen puristuksessa on lopulta toteuttaa riskienhallintakeinot konkreettisesti kentällä uusina menettelyinä tai teknisinä ratkaisuuksina. Mallinnus ja keskustelu eivät tässä riitä. Tietoa ja osaamista kentällä on, nyt törmäytetään nämä yhteen, jotta saadaan jotain konkreettista liikkeelle tarvittavan tutkimuksen lisäksi. Riskienhallintaa voidaan käyttää tässä vipuvartena.

Millainen vaikutelma aloitusseminaarin annista tuli? Löytyikö uusia avauksia?

-Seminaaria kuunnellessa tuli olo, että kentällä on aivan valtavasti tietoa, osaamista ja aktiivisuutta. Yllätys oli, että monikaan ei tiennyt toistensa tekemästä arvokkaasta tutkimuksesta, kokeista tai kokemuksista. Uskomme, että seminaaripäivän keskusteluissa jotain liikahti eteenpäin. Tästä pitää nyt vain jatkaa, jotta saadaan oikeasti kapuloita vesihomeen rattaisiin!

Seminaariin osallistui paikan päällä myös kalastusmestari Antti Tolvanen Putikon kalanviljelylaitokselta.

-Vesihome aiheuttaa edelleen ongelmia, vaikka tutkimusta ja kokeiluita on tehty niin tutkimuslaitoksissa kuin kalanviljelylaitoksillakin. Kaikki keinot

vesihomeongelman ratkaisuun tulisi nyt käyttää. Varsinkin kaikkien kasvattajien pitäisi puhaltaa nyt yhteen hiileen ja jakaa avoimesti kaikki pienetkin onnistumiset vesihomeen torjunnassa. Tähän olisi mielestäni hyvä saada myös joku kanava, mihin tietoja voitaisiin jakaa.

Petri Heinimaa, miten verkoston toimintaa on tarkoitus jatkaa?

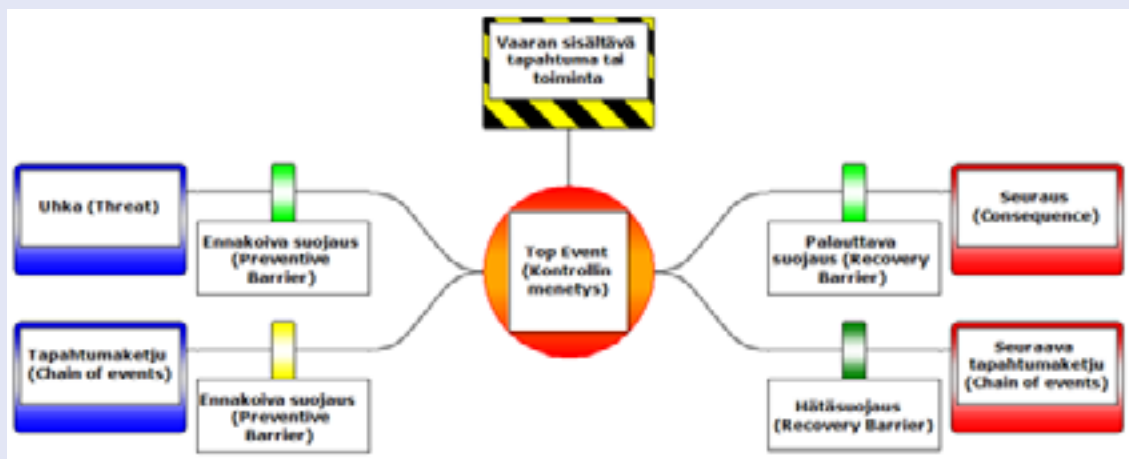
- Vesihomeverkosto jatkaa loppuvuoden ajan tiedon ja kokemusten keräämistä eri sidosryhmi- en edustajilta ja tiedolle etsitään sopiva sijoitus- paikka, johon verkoston jäsenillä on pääsy. Semi- naarin tuloksista tehdään yhteenveto osallistujille ja verkostolle, joihin pidetään systemaattisesti yh- teyttä jatkossakin. Verkoston jatkuvuus pyritään

varmistamaan ja tuleva koordinaatio on suunniteltu sijoitettavaksi Luonnonvarakeskukseen.

Vesihomeverkoston perustaminen ja aloitusse- minaari sai maa- ja metsätalousministeriön myöntä- mää erityisavustusta kalatalouden edistämisvaroi- ta. Hankkeen tavoitteet edistävät monimuotoisten kalakantojen säilyttämistä ja vaelluskalakantojen elvyttämistä. Vesihomeverkoston perustaminen on askel parempaan tiedon vaihtoon sekä tutkimus- ja kokeiluhankkeiden käynnistämiseen.

Jos et vielä ole verkostossa mukana, voit ottaa yhteyttä Pauliina Varpuseen: pauliina.varpunen@trustiikki.fi

Vesihomeongelman kuvaamiseen käytettiin suojauksiin perustuvan riskienhallinnan ajatusta, jota mallinetaan BowTie-menetelmällä. BowTie on riskienhallinta- ja kuvaamismenetelmä, jolla visuaalises- ti, intuitiivisesti ja havainnollisesti esitetään syy-seurausketjujen eteneminen valitussa kohteessa. Mallin keskellä on ydintapahtuma (Top Event), jossa ”toiminnan hallinta menetetään”. Mallin oikealle reunalle kootaan menetyksestä aiheutuvat seuraukset (consequencies). Mallin vasemmalla puolella esitetään syyt tai syyketjut (causes), jotka voivat johtaa Top Eventtiin. Tämän jälkeen päästään itse pihviin eli kehittämään etenemisen estäviä suojauksia (barriers). Nämä kuvataan kohdennetusti mal- liin ja nähdään mitä suojauksia meillä on, puuttuuko joltain syytä suojaukset kokonaan jne. Tästä voidaan jatkaa vielä arvioimalla suojauksien vaikuttavuutta (onko ne toteutettu ja toiminnassa, mikä niiden todellinen teho on) ja lisäämällä suojauksille vastuut ym. Tärkeintä on löytää oikea suojaus, laittaa se käytäntöön ja pitää suojaus kunnossa.

Kuva: Esimerkkikuva BowTie-mallista keskeisine elementteineen (lähde: <https://trustiikki.fi/bowtie>)

TRUSTIIKKI

Marko Varpunen
+358 40 187 3456
marko.varpunen@trustiikki.fi

Kansallinen rapustrategia päivitettiin vuosille 2023–2032

Maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä on valmistellut ehdotuksen päivityksi kansalliseksi rapustrategiaksi vuoteen 2032. Isoja muutoksia linjauksiin ei tehty; rapustrategian tavoitteina on edelleenkin jokirapukantojen suojelu ja elvytys, täplärapukantojen tehokas hyödyntäminen, vahva ja vastuullinen ravustuskulttuuri sekä monipuolinen kaupallinen raputalous.

1800-luvun lopussa maahamme Pohjois-Amerikasta Venäjän kautta levinnyt rapurutto on edelleen raputaloudelle järkyttävä tragedia; sitä ei korjaa edes päivitetty strategia. Vuosittaiset vahingot jokirapusaaliiseen ovat olleet kymmeniä miljoonia euroja, eikä jokirapukantoja ole saatu elvytettyä entiseen runsauteen tehokkailla ja rahakkailta tutkimus- ja hoitotoimilla. Sen sijaan 1960-luvulla Pohjois-Amerikasta maahamme siirretty täplärapu on menestynyt mm. isoissa reittivesissä kohtuullisen hyvin ja saaliit ovat nousseet jopa niin, että laji on sisävesien kaupallisen kalastuksen kolmanneksi tärkein. Aikoinaan täplärapun istutuksiin panostetut markat on saatu jo nyt moninkertaisesti euroina takaisin, puhumattakaan rapu- ja kansantalouden muista myönteisistä seurannaishyödyistä.

Nykyisellään pääosin täplärapuihin perustuvaa yritystoimintaa ja 100 000 vapaa-ajan ravustajalle tärkeää harrastusta pyritään edelleen edistämään ja täplärapun pyyntiä tehostamaan. Myös matkailussa rapukantojen tuotto voidaan hyödyntää nykyistä tehokkaammin. Ravustuskulttuurin vastuullisuudesta on tärkeää huolehtia.

Rapujen luontaisen tuholaisaudin, rapuruton, ja vesien tilan heikkenemisen aiheuttama jokiravun elinalueiden supistuminen on raputalouden suurimpia ongelmia. Luonnonolosuhteet kuitenkin mahdollistavat sekä jokiravun säilyttämisen ja lisäämisen että kummankin rapulajin hyödyntämisen hallitulla tavalla. Jokiravun säilyttämiseksi on määritelty suoja-alueet. Täplärapuja ei siirretä uusille alueille ja pyritään selvittämään hävittämismahdollisuuksia sen jokirapua uhkaavissa esiintymissä. Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat ovat keskeisessä asemassa rapukantojen hoidossa.

Jos ja kun ministeriön kiireiset viskaalit antavat siunauksen kansalliselle rapustrategialle 2023–2032, se löytyy täältä: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/han/le/10024/161511>

Täplärapu turvaa rapujuhlia.
Kuva: Jorma Kirjavainen

Esteellisydestä

Kalatalousalueet, niiden hallitukset ja toiminnanjohtajat tekevät paljon päätöksiä. Ne tilaavat selvityksiä, suunnitelmia, kala- ja raapuistukkaita sekä teettävät kalataloudellisia kunnostuksia. Päätöksiä tehdessä on hyvä muistaa tilanteet, joissa on esteellinen.

Esteellisydestä yleisesti

Esteellisyydellä tarkoitetaan eturistiriidan olemassaoloa ja puolueettomuuden vaarantumista asian käsittelyn yhteydessä. Yleisimmin eturistiriita ja siten tietyn henkilön sopimattomuus osallistua toimintaan realisoituu organisaatiossa tapahtuvan päätöksenteon yhteydessä. Erityisesti julkisoikeudellisessa päätöksenteossa esteellisen henkilön osallistuminen päätöksentekoon aiheuttaa perustuslain EU:n perusoikeuskirjan 41(1) artiklan ja perustuslain 21 §:n sekä hallintolain 2:6 §:n ja 5:27 §:n vastaisen tilanteen. Esteellisyyden toteaminen jälkikäteen voi johtaa menettelyvirheen toteamiseen ja päätöksen kumoamiseen muutoksenhaun johdosta.

Esteellisyydestä viranomaistoiminnassa

Puolueettoman käsittelyn voidaan katsoa kuuluvan perustuslain 21 §:ssä turvattuun hyvän hallinnon perusteisiin. Lisäksi EU:n perusoikeuskirjan 41(1) artiklassa on nimenomaisesti turvattu jokaiselle oikeus siihen, että hänen asiansa käsitellään puolueettomasti unionin viranomaisissa. Hallintolain 2:6 §:stä puolestaan voidaan johtaa hallintoiminnassa vaadittava puolueettomuusperiaate ja hallintolain 5:27 §:stä eksplisiittisesti todettu viranomaisen kieltä osallistua asian käsittelyyn ja olla läsnä asiaa käsiteltäessä esteellisenä.

Hallintolain 5:28.1 § sisältää kuusi erillistä esteellisyyssperustetta ja lisäksi täydentävän yleisesteellisyyyslausekkeen. Esteellisyyssperusteiden tarkoituksena on estää tilanne, jossa viranomaisen voisi vaikuttaa asiaan, jossa hänellä on sukulaisuhteen, taloudellisten intressien tai muiden omien intressien vuoksi kannustin toimia puolueellisesti. Esteellisyyssäätelyllä pyritään jo etukäteen rajoittamaan tilanteita, joissa asian puolueeton käsittely voisi vaarantua – olennaista ei ole se, onko puolueettomuus tosiasiallisesti vaarantunut. Virkamiehen

esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä ja ratkaisun tekee yksittäinen virkamies itse. Monijäsenisessä elimessä asia kuitenkin ratkaistaan kollegisesti.

Esteellisyydestä kalatalousalueen toiminnassa

Kalastuslain 3:29.1 §:n mukaan kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön on hoitaessaan julkista hallintotehtävää noudatettava hallintolakia (434/2003), kiell lakia (423/2003), saamen kiell lakia (1086/2003) sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Todetaan, että kalastuslain 3:23.3 §:n mukaan kalatalousalueen toimielimiä ovat yleiskokous, hallitus ja toiminnanjohtaja.

Kalatalousalueen toiminnan osalta on olennaista hahmottaa ne tilanteet, jolloin kyse on julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, koska silloin kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön sovelletaan hallintolain 5:28 §:n mukaisia esteellisyyssperusteita. Vaikka julkisen hallintotehtävän käsitteen sovellettavuus on riippuvainen hoidettavasta tehtävästä ja asiasta, voidaan ainakin sanoa, että kaikissa kalastuslain 3:24 §:n tarkoittamissa kalatalousalueen tehtävissä on kyse julkisen hallintotehtävän käsitteen tarkoittamista tehtävistä (pois lukien vesialueen omistajien kalatalousalueelle siirtämät tehtävät). Karkeana esimerkkinä on tilanteet, joissa kalatalousalue sopii hankinnoista tai toimeksiantoista toimijan kanssa ja kyseinen toimija on esimerkiksi kalatalousalueen hallituksen jäsenen tai hänen läheisensä omistama yritys – tällöin hallituksen jäsenen puolueettomuus voi olla vaarantunut ja asiassa voi olla kyse hallintolain 5:28.1.5 §:n tarkoittamasta yhteisöjäävistä.

Kalastuslain 3:23.4 §:n mukaan kalatalousalueisiin sovelletaan tämän lain lisäksi yhdistyslain (503/1989) 11, 17, 20, 22, 24 §:ää, 26 §:n 2 momenttia, 27–31 §:ää, 35 §:n 2 momenttia ja 36 §:ää. Yhdistyslain 5:26.2 §:n mukaan hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa. Tämä tarkoittaa, että kalatalousalueen jäsen tai toiminnanjohtaja ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan tai

toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa.

Esteellisyydestä osakaskuntatoiminnassa

Yhteisaluেলাissa ei ole osakkaan esteellisyyttä koskevia säännöksiä. On huomattava, että osakaskunnan toimijoihin – osakkaisiin – ei sovelleta hallintolain esteellisyyssäännöksiä, koska kyse ei ole julkisoikeudellisesta yhteisöstä. Osakaskunnan kokouksessa äänestettäessä onkin usein kysymys siitä, mikä on osakaskunnan enemmistön mielipide jossakin yhteisen alueen hallintoa koskevassa osakkaiden välisessä kysymyksessä. Tällaisessa päätöksenteossa osakkaat voivat yleensä käyttää äänioikeuttaan siitä riippumatta, onko päätöksen lopputuloksesta heille etua vai ei.

Korkein oikeus on todennut tuomiossaan 2011:68, että oikeus osallistua yhteisöissä päätöksentekoon ei kuitenkaan ole rajoitukseton. Useissa eri yhteisöjä koskevissa laeissa on nimenomaisia esteellisyyssäännöksiä, jotka rajoittavat yhteisön osakkaan tai jäsenen oikeutta äänestää hänen ja asianomaisen yhteisön välistä sopimusta koskevassa asiassa tai muussa asiassa, jossa hänen ja yhteisön välillä on eturistiriita.

Korkeimman oikeuden mukaan tyypillinen eturistiriita on olemassa silloin, kun on kysymys osakkaan ja osakaskunnan välisestä sopimuksesta, jonka vaikutukset ulottuvat muiden osakkaiden asemaan. Tällöin on perusteltua, että osakkaan esteellisyyttä arvioitaessa otetaan huomioon yleisesti noudatettavista oikeusperiaatteista johtuvat merkitykselliset esteellisyysperusteet. Karkeana esimerkkinä voidaan todeta tilanne, jossa osakaskunta päättää ostaa yritykseltä palveluja osakaskunnalle ja yksittäisen osakkaan yritys on mukana tarjouskilpailussa – tällöin osakkaan etu voi olla ilmeisessä ristiriidassa osakaskunnan edun kanssa.

Pääsääntönä voidaan pitää, että jos osakkaan oma intressi asiassa on ilmeisessä ristiriidassa osakaskunnan edun kanssa, tulisi osakkaan jäädä itsensä. Lisäksi esimerkiksi osakaskunnan hoitokunnan jäsenen tulisi jäädä itsensä tilanteesta, jossa päätetään vastuuvapauskysymyksistä hoitokunnan jäsenten osalta. Korkeimman oikeuden tuomiosta 2011:68 on luettavissa muita esteellisyystilanteita, joista voidaan hakea tulkinta-apua osakaskunnan toiminnassa ilmeneviin esteellisyyksiksi.

Esteellisyydestä yhdistystoiminnassa

Yhdistystoiminnassa esiintyvistä esteellisyydestä lienee paikallaan mainita, koska kalatalouden parissa toimii lukuisia yhdistysmuotoisia toimijoita, kuten erilaisia kalastusseuroja. Huomattava on jälleen, että yhdistystoimijoihin ei sovelleta hallintolain esteellisyyssäännöksiä. Yhdistyslain 5:26 §:ssä on todettu, että yhdistyksen jäsen ei saa yhdistyksen kokouksessa äänestää eikä tehdä päätösehdotuksia päätettäessä hänen ja yhdistyksen välisestä sopimuksesta tai muusta asiasta, jossa hänen yksityinen etunsa on ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa.

Samaisessa säännöksessä on todettu, että hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa.

Lisäksi todettakoon, että edellä mainituissa tilanteissa todettu esteellisyys koskee niin ikään esteellisten henkilöiden asiamiestä tai edustajaa.

Lisäksi yhdistyslain 6:37 §:ssä on todettu, että hallituksen jäsen tai yhdistyksen toimihenkilö ei saa osallistua hänen ja yhdistyksen välistä sopimusta koskevan eikä muunkaan sellaisen asian käsittelyyn eikä ratkaisemiseen, jossa hänen yksityinen etunsa saattaa olla ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa.

Mitä kalatalousyksikkö tekee?

Järvi-Suomen kalatalousyksikkö on osa Pohjois-Savon ELY-keskusta ja sen elinkeino- ja työllisyysvastuualuetta, ja on viralliselta nimeltään kalatalousyksikkö. Alueellisen kalataloushallinnon tehtävänä on valvoa yleistä kalatalousetua, edistää kestävästä kalastuksesta ja kalavarojen hoitoa sekä tukea elinkeinokalatalouden kehittymistä ja kilpailukykyä. Järvi-Suomen kalatalouspalvelut ovat yksi kolmesta kalatalousyksiköstä, joissa hoidetaan kalataloustehtäviä. Yhteistyökumppaneina ja asiakkaina ovat kalatalousalan yritykset ja yrittäjät, kalatalousalueet, järjestöt, kalaLeaderit, osakaskunnat ja kansalaisjärjestöt, viranomaiset, maakuntaliitot ja kaikki Järvi-Suomen vesissä kalastavat henkilöt.

Laaja tehtäväkenttä ja alue

Järvi-Suomen kalatalousyksikön tehtävät ovat hyvin monimuotoisia, mutta ne muodostavat selkeän kokonaisuuden. Yksikön työt perustuvat kalastuslakiin, vesilakiin, ympäristönsuojelulakiin ja EU-säädöksiin. Kalatalouden perusresurssin, alkutuotannon, muodostavat kestävät kalakannat ja kalanviljelyn tuotanto. Kalakantojen hyödyntämisen, kalastuksen, tulee olla kestävää niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin ekologisesti. Kalanviljely tuottaa raaka-ainetta kalanjalostukseen ja kalaistutuksiin. Kalanjalostus tuottaa elintarvikkeita kuluttajille. Yksikön tehtävänä on myös huolehtia, että koko kalatalous otetaan huomioon suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Kalatalousyksikkömme hoitaa valtion kalataloushallintoa nimensä mukaisesti Järvi-Suomessa. Jokaisessa maakunnassa on kalatalouden asiantuntija, ja näin koko alueelle on varmistettu kalatalouspalvelut ja paras mahdollinen kalatalouden asiantuntemus. Toimialueemme alkaa pohjoisessa Lieksasta ja ulottuu etelässä Orimattilaan. Idässä tulee vastaan valtakunnan raja ja lännessä Satakunta ja Varsinais-Suomi. Alue on laaja, mutta sen maantieteelliset ominaispiirteet ovat samanlaisia: reittivesiä, järviä ja niitä yhdistäviä jokia. Ongelmat ja ratkaisut ovat samankaltaisia, vaikka jokaisella alueella on omia erityispiirteitensä, eikä vähiten Saimaan alueella. Alueemme eroaa selvästi naapurimme rannikon kalatalousyksikön alueesta, jossa hallitsevia elementtejä ovat meri ja siihen laskevat joet.

Yleinen kalatalousetu ja kalastuslaki

Alueellisen kalataloushallinnon yksi tärkeimmistä tehtävistä on huolehtia yleisestä kalatalousedusta. Se tarkoittaa, että suunnittelussa, päätöksenteossa ja vesi- ja ympäristönsuojelulain mukaisissa lupa-prosesseissa sekä YVA-hankkeissa otetaan huomioon kalatalous. Kalatalousyksikkö huolehtii, että kalatalouden ääni kuuluu ja sen näkemykset otetaan huomioon. Yleinen kalatalousetu on laajempi asia kuin yksityinen etu. On hyvä huomata, että kaloja tai rapuja ei omista kukaan, mutta kalastus- ja ravustusoikeuden voi omistaa. Kalastalouslyksikkö huolehtii, että kalatalous otetaan huomioon yli omistus- ja hallintorajojen ja koko kalatalous kalakannoista ja kalastuksesta kalanjalostukseen otetaan huomioon asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Kalatalousyksikkö huolehtii, että vesi- ja ympäristönsuojelulain mukaisissa luvissa määrätyt kalatalousmaksut käytetään kalatalouden kannalta järkevästi ja vaikuttavasti. Tämä edellyttää alueen kalastuksen, kalakantojen tuntemusta ja kalataloudellisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien tuntemusta. Maksut ovat tärkeä osa kala- ja rapukantojen hoitoa ja vaikuttavat kalastukseen. Maksuilla kompensoidaan kalataloudelle tulevia haittoja niin, että haittavaikutukset kalastukseen tai ravustukseen jäävät mahdollisemman pieniksi. Kalatalousyksikkö myös seuraa hankkeiden vaikutuksia kalastukseen ja kalastoon.

Kalastuslain ja -asetuksen toimeenpano on yksikön ajankäytöllisesti merkittävin tehtäväkokonaisuus yhdessä yleisen kalatalousedun edistämisen kanssa. Kalastuslaki sisältää kymmeniä pykälää, joiden perusteella kalatalousyksikkö voi tehdä päätöksiä mm. ajallisista ja alueellisista kalastusrajoituksista, kalojen pyyntimitoista ja poikkeusluvista sekä hyväksyä kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat. Yksikkömme tehtäviä ovat myös määritellä koski- ja virta-alueita, myöntää lupia kalastusoppaille ja kaupallisille kalastajille, valvoa kalatalousalueiden toimintaa, järjestää kalastuksenvalvojakoheet, hyväksyä valvojat ja valvoa heidän toimintaansa sekä ylläpitää kalatalouteen liittyviä rekistereitä. Tehtäviin liittyy paljon hallinnollista työtä valmistelusta, lausuntojen pyytämiseen, tiedoksiantoihin ja päätöksentekoon ja silloin tällöin vastineiden antamista valituksiin.

Keskiössä elinkeino- kalatalouden kehittäminen

Kalatalousyksikkö tukee elinkeinokalatalouden kehittymistä ja kilpailukykyä. Kysymyksessä on toimialan kehittäminen. Välineenä on ollut Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR) ja nykyisin Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto, jonka ohjelmakausi kattaa vuodet 2021–2027.

Rahoitusta on pystytty kohdentamaan elinkeinokalatalouden uudistumiseen. Kalanjalostusyri-tysten laiteinvestointeja on tuettu ja kalatuotteiden jalostusarvo on kasvanut. Kalanviljelyssä avustuksen myönnoissä keskiössä ovat olleet kiertovesilaitokset. Kaupallisten kalastajien toimintaa on tuettu avustamalla mm. pyyntivälineistön, kylmä- ja jalostustilojen rakentamista.

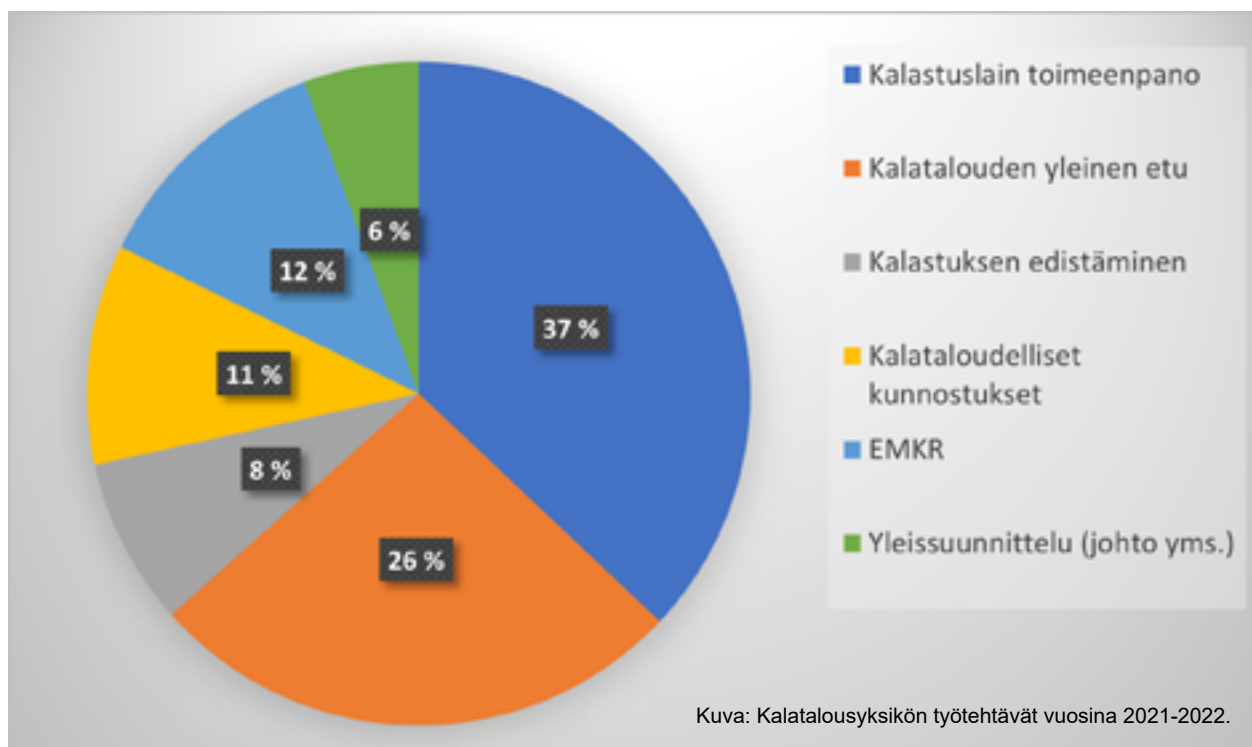
Avustaa ja kunnostaa

Kalatalousyksikkömme on myöntänyt kalastuslakiin perustuvia avustuksia kalastuksen edistämiseen. Näillä avustuksilla tuetaan kalastusharrastusta, selvityksiä, suunnitelmia, kala- ja rapukantojen hoitoa, kalastuksenvalvontaa ja kalastusta edistävien rakenteiden rakentamista. Tärkeimpiä avustuksien saajia ovat olleet kalatalousalueet ja kalastusseurat. Edistämisavustuksiin liittyviä päätöksiä tehdään vuosittain noin 190. Lisäksi kalatalousyksikkö myöntää toiminta-avustukset kalatalousalueille, joita toimialueellamme on 55.

Kalataloudellisten kunnostusten avustaminen ja toiminta niissä asiantuntijoina ovat osa yksikkömme toimintaa. Kalataloudellisilla kunnostuksilla pyritään vaelluskalakantojen elvyttämiseen. Tärkeä ehto avustuksien suuntaamisessa on toimien vaikuttavuus. Toiveena on, että vaelluskalakannat olivat joskus niin vahvoja, että niitä voitaisiin hyödyntää kalastamalla, mutta tähän on vielä matkaa. Painopiste avustuksiemme ohjaamisessa on ollut Saimaan alue. Mutta myös Kymijoen vesistöalueella ja muilla alueilla on pystytty toteuttamaan kunnostustoimenpiteitä. NOUSU-ohjelman rahoitus on merkittävästi helpottanut ja tehostanut vaellusesteiden poistoa sekä kalatiestrategian toimeenpanoa.

Lopuksi

Kalatalousviranomaisen päättää, määrää, hyväksyy, avustaa, ohjaa, valvoo ja antaa lausuntoja sekä huolehtii kalatalouden kokonaisedusta. Työssämme otamme huomioon alueelliset olosuhteet ja tavoitteet. Alueellisen kalatalousviranomaisen tehtäväkenttä on monipuolinen. Se on kuin palapeli, jonka yksittäiset palaset muodostavat kokonaisuuden.

Kuva: Kalatalousyksikön työtehtävät vuosina 2021-2022.

Kuha-Suomen Kalaleader ponnistaa ensimmäiselle toimintakaudelleen

Euroopan meri- kalatalous- ja vesiviljelyrahastossa (EMKVR) kalatalouden paikallisesta kehittämisestä vastaavat kalaleader-ryhmät. Manner-Suomessa toimii alkaneella ohjelmakaudella kymmenen ryhmää. Uudelle ohjelmakaudelle perustettiin uusi kalatalousryhmä, Kuha-Suomen Kalaleader, jonka toimialue kattaa 34 kunnan alueet kahdeksan maa-seutu-Leaderin alueella Lappajärveltä Janakkalaan. Emoleaderina toimii Kantri ry. Ryhmien toiminnan osuus on rahallisesti alle 10 % Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelmasta, mutta ryhmien merkitys on kasvussa, sillä yrittäjien ja yhteisöjen arkisesta aherruksesta kumpuavat ideat ovat aiempaa tärkeämpiä. Omavaraisuus elintarviketuotannossa on kasvattanut merkitystään. Lähikala ja ilmastoystävällinen ruokavalio kiinnostavatkuluttajia ja koronan jälkeen matkailukin vetää taas.

Monien mahdollisuuksien ”Kuhis”

Kuha-Suomen Kalaleader edistää toimialueensa kaupallista kalastusta ja kalastusmatkailua rahoittamalla yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita. Hankkeilla edistetään Kuha-Suomen Järvestä lautaselle -kalatalousstrategiaa eli tavoitteena on saada järvikalaa lautaselle ja kuluttajille elämyksiä

lähivesiltä, kertoo kalatalousaktivaattorina toimiva Johanna Möttönen. Möttösen mukaan strategialla tavoitellaan kaikinensa toimivampaa kalataloutta, vetovoiman lisäämistä, uusien yrittäjien saamista sekä yritysten ja yhteistoiminnan kehittämistä.

”Järvissämme piilee aivan valtava potentiaali, jonka hyödyntämistä haluamme edistää! Kuha-Suomen Kalaleaderin toimialue on nimensä veroinen kala-aitta. Täällä on monipuoliset, pyynninkestävät kala- ja täplärapukannat, sekä kalastusmatkailun kannalta olemme aivan ainutlaatuisella alueella. Pirkanmaan seudun matkailutulot ovat koronan jälkeen ampaisseet nousuun ja Kuha-Suomen Kalaleaderin alueella sijaitsee myös Euroopan suurin kraatterijärvi, sekä Lauhanvuori - Hämeen kangas UNESCO Global Geoparkin puskurivyöhyke. Mahdollisuuksia on siis vaikka mihin.”, Möttönen maalailee.

Perusasioista liikkeelle

Kuha-Suomen Kalaleader sai paikalliseen kehittämiseen viisivuotiskaudelle julkista rahaa kaikkiaan lähes 834 000 euroa, josta 90% tulee EMKVR:lta, 10 % alueemme 34 kunnalta.

Strategiassa on neljä rahoitettavaa toimintalinjaa:

Toimintalinja 1: Lähiruokaa ja -palveluja kestävästi kuluttajille

Hankkeiden teemoja voivat olla esimerkiksi

- kalastuslupien saannin edistäminen ja uusien lupa-alueiden muodostaminen vähemmän kalastetuille alueille
- kaupallisen kalastuksen mitoittaminen kestävästi suhteessa kalakantoihin
- suoramyynnin, keräilyn ja logistiikan kehittäminen ja tietotekniikan hyödyntäminen myynnin edistämiseksi
- kaupallisen kalastuksen ja lähikalatuotteiden imagon kohottaminen ja laadun parantaminen kotimaisen kalankasvatuksen edistäminen
- tekniikan ja välineistön kehittäminen koko ketjussa

Toimintalinja 2: Monimuotoisuuden lisääminen, puhtaat kalavedet sekä ilmastonmuutokseen varautuminen ja sen vaikutusten huomioiminen

Hankkeiden teemoja voivat olla esimerkiksi:

- kalastamisen monipuolistaminen ja kohdistaminen useisiin eri kalalajeihin
- kestävään kalastukseen liittyvät selvitykset
- varautuminen huonoihin talvikalastuskausiin esimerkiksi kalustoa uusimalla ja monipuolistamalla
- vesiin jäävien pyydysten määrän vähentäminen ja haamupyydysten poisto
- vanhan kaluston kierrätyksen tehostaminen / asianmukainen hävitys

Toimintalinja 3: Kalatalouden bisneksen kehittäminen

Hankkeiden teemoja voivat olla esimerkiksi:

- jatkojalostuksen lisääminen, korkean arvon tuotteiden kehittäminen, sivuvirtojen hyötykäyttö
- oman ammattitaidon, pyyntimenetelmien ja uusien kalastustapojen kehittäminen turvallisuuden lisääminen, ergonomiasta huolehtiminen, työterveyshuolto ja vakuutukset
- kalatalouselinkeinojen tuotteiden ja palveluiden vastaaminen eri asiakasryhmien tarpeisiin ja odotuksiin; markkina/markkinointiselvitykset ja toimenpiteiden tekeminen tuotteiden ja palveluiden näkyvyyden lisääminen eri foorumeilla
- tietotekniikan ja sähköisten palveluiden hyödyntäminen

Toimintalinja 4: Uusia yrittäjiä kalatalouden aloille

Hankkeiden teemoja voivat olla esimerkiksi:

- mestari-kisälli -toimintatavan lanseeraus
- yhteisyritysten ja osuuskuntien toiminnan käynnistäminen
- verkostoitumisen edistäminen, hyvien toimintamallien kehittäminen
- uusien, etenkin nuorten toimijoiden alalle saanti alan houkuttelevuutta lisäämällä: tiedottaminen kalatalousyrittäjyydestä opetussektorille

Hankehakijana voi olla yleishyödyllinen organisaatio, kuten osakaskunta, kalatalousalue tai yhdistys. Myös yksityinen yritys voi olla tukikelpoinen, mutta hankkeen tavoitteiden ja tulosten tulee tällöin olla yleishyödyllisiä ja julkisia.

Ensimmäiset hankepuollot tehtiin maaliskuussa Suomenselän kalatalousalueelle (Elinkeinokalatalouden ja kalastusmatkailun kehittämissuunnitelma) sekä Pirkanmaan Kalatalouskeskus ry:lle (Kalastuksen säätelyn seuranta ja kehittäminen Kyrösjärvellä). Miltä Kuha-Suomen Kalaleaderin toiminta näyttää nyt? ”Perusasioihin pureutuvista selvityksistä on luontevaa lähteä liikkeelle. Kiinnostus Kuha-Suomen rahoitusmahdollisuuksiin on etenkin viime kuukausina ollut kovaa ja työpöydällä pyöri useampi lupaava hankeaihe, joita työstämme yhdessä hakijoiden kanssa. Hankehaku on jatkuva, mutta seuraavat hakemusten käsittelypäivät ovat joulukuussa ja maaliskuussa. Nyt on erinomainen aika lähteä työstämään omaa ideaa, jos haaveissa on hankerahoitus ensi vuodelle. Toivon, että minuun otetaan yhteyttä matalalla kynnyksellä. Hankeidean ei missään nimessä tarvitse olla valmis. Suunnitelmaan yhdessä!”

Yhdessä tekemisen voimaan on luotettu myös kalaleadereiden välillä, sillä Kuha-Suomen Kalaleader on järjestänyt yhteistilaisuuksia rajanaapuriensa kanssa, kalatalous kun ei maakuntarajoja noudata. Tilaisuuksissa kuullaan erilaisista rahoitusmahdollisuuksista, verkostoidutaan ja kuullaan yrittäjien omia tarinoita ja vinkkejä. ”Osallistujia on riittänyt koko Suomen pituudelta, kiitos etäyhteyksien. Elokuussa pidimme Ikaalisissa Lännen Kalaleaderin kanssa ”Lisätuloja kalastuksesta”-teemailla ja illan tunnelma oli aivan ainutlaatuisen innostunut! Kalaleaderin rahoitusmalli on alueellamme sen verran uusi, että tiedottamiseen kannattaa panostaa. Lokakuussa järjestämme kaksi seuraavaa tilaisuutta ja mukana menossa on myös Sisä-Suomen Kalaleader. Loppuvuodesta suunnitelmassa on liikkua ”Kuhiksen” toimialueen pohjoisosiin”, Möttönen lupaa.

Kuha-Suomen, Lännen ja Sisä-Suomen Kalaleaderin yhdessä järjestämät teemaillat

19.10.2023 Wanha WPK, Huittinen: <https://tinyurl.com/lisatulojakalastuksesta>

Tilaisuus on avoin kaikille kalatalouden kehittämisestä ja kalaleader-rahoituksesta kiinnostuneille. Tilaisuuteen voi osallistua myös etäyhteydellä mistä päin Suomea tahansa.

Strategiaan ja kalatalousryhmään voi tutustua osoitteessa: www.kuha-suomi.fi

Instagram: @kuhasuomi

Facebook: www.facebook.com/kuhasuomi

Euroopan Meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta voi lukea lisää osoitteessa: www.merijakalatalous.fi

Aktivaattori Johanna Möttönen
p. 040 845 7981
johanna.mottonen@kuha-suomi.fi

KUHIKSEN SEURAAVAT

HANKEHAKEMUSTEN KÄSITTELYPÄIVÄT

HAKUOHJEET: WWW.KUHA-SUOMI.FI

11.12.2023 - Hakemusten tulee olla Hyrrässä 1.12.2023 mennessä.

12.03.2024 - Hakemusten tulee olla Hyrrässä 1.3.2024 mennessä.

LEADER

Kantri

Kymppi – Kalatalouden ympäristöohjelma keskittyy parantamaan kalavarojen elinvoimaisuutta ja kalastuksen edellytyksiä

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) uudet innovaatio-ohjelmat ovat käynnistymässä vuosille 2023–2028. Näistä ohjelmista Kymppi - Kalatalouden ympäristöohjelma keskittyy parantamaan kalavarojen elinvoimaisuutta, tuottoa ja kestävää hyödyntämistä.

Kympillä on laajat, mutta joustavat tavoitteet

Kymppi-ohjelman kehittämissuunnitelmassa on määriteltynä viisi tavoitetta: kalojen elinympäristön monipuolistaminen, tulosperusteisten rahoitusmallien pilotointi, Suomenlahden siikatuotannon elvyttäminen, vaelluskalojen ennallistamismenetelmien kehittäminen ja kestävä kalastuksen tukeminen. Näin ohjelman käynnistysvaiheessa on määriteltynä vasta muutamia tavoitteiden toteuttamiseen tähtäviä toimenpiteitä, joita tullaan muokkaamaan joustavasti ohjelman edetessä.

Esille on nostettu esimerkiksi virtavesien kunnostus- ja seurantamenetelmien sekä niihin liittyvän osaamisen, ympäristöDNA:n sekä ympäristövirtaaman kehittäminen ja ankeriaan ylsiirtojen edistäminen. Erilaisissa kunnostushankkeissa tullaan koekäsitellä tulosperusteisia rahoitusmalleja, mitkä mahdollistavat pienempien hankkeiden ja toimijoiden yhdistämisen laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Suomenlahden romahtaneisiin siikasaaliisiin haetaan ratkaisua kehittämällä vastakuoriutuneiden poikasten istutustoimintaa Kymijoella. Virikekasvatuksen laajentamisella sekä istutusmenetelmien kehittämisellä haetaan parannuksia lohikalojen vaelluspoikasistutuksien tuloksellisuuteen. Suojelualue tavoitteiden selvittämisellä tai sivusaaliiden sujuvalla raportoisella voitaisiin vaikuttaa kalastuksen kestävyysasteeseen.

Tavoitteita on muodostettu yhteistyössä tärkeimpien sidosryhmien sekä Kalatalousverkoston kanssa siten, että ne ovat keskeisiä kestävä kalastuksen ja vesien elollisten luonnonvarojen ennallistamisessa sekä säilyttämisessä.

Ohjelman rakenteen tulee tukea verkostoitumista

Kun toimenpiteitä voidaan muuttaa tai lisätä ohjelman edetessä, on myös osa rahoituksesta edelleen sitomatta. Ohjelmien joustava toteutusmuoto sallii virheiden tekemisen ja niistä oppimisen. Varsinaisen ohjelman budjetti kuitenkin puolittui edelliskaudesta, joten kääntöpuolena tässä on, että Kympissä pääsääntöisesti osallistutaan suunnitelmien ja rahoitushakemuksien tekemiseen sekä tieteen verkostoitumiseen, ja itse käytännön toimiin jää vähemmän resursseja. Tällaisen verkostomaisen yhteistyön toivotaan vahvistavan elinkeinon, hallinnon, tutkimuksen ja järjestöjen toimintaa sekä tukevan yritys- ja kansainvälistä innovaatioyhteistyötä. Toteutuksiin tullaan siis hakemaan lisärahoitusta tulevista erillismääräraha-hauista sekä muista rahoituslähteistä.

Kymppiä koordinoi Luonnonvarakeskus (Luke) ja partnereita on mukana seitsemän: Kaakkois-Suomen Kalatalouskeskus ry, Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, Spring DNA, Suomen ympäristökeskus, Valonia, Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistot.

Rullaavat suunnitelmat

Kympin toteutumista ohjaavaa kehittämissuunnitelmaa sekä ohjelman viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelmaa päivitetään vuosittain yhdessä ohjelmalle asetettavan ohjausryhmän sekä muiden innovaatio-ohjelmien kanssa. Näillä näkymin kuulumisiamme voit jatkossa seurata ainakin Maaseutuverkoston verkkosivuille tulevan kalatalousverkoston sivuilta sekä vuosittain järjestettävillä Kalatalouden innovaatiopäivillä.

Järvi-Suomen kalatalouspalvelut

Pohjois-Savon ELY-keskus

ELY-keskus on kalatalousasioista vastaava alueviranomainen.

Pohjois-Savon ELY-keskus vastaa Järvi-Suomen kalataloustehävistä Pohjois-Savossa, Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa, Keski-Suomessa, Pirkanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä.

Sähköpostiosoitteet:
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kallanranta 11
PL 2000, 70101 KUOPIO
www.ely-keskus.fi

Yhteystiedot

Hämeenlinna

JORMA KIRJAVAINEN

johtava kalatalousasiantuntija, puh. 0295 025 059

JARI PELKONEN

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 025 085

Joensuu

HELENA HAAKANA

kalastusbiologi, puh. 0295 026 201

HELI PEURA

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 026 088

Jyväskylä

MARKUS HUOLILA

kalastusbiologi, virkavapaalla

MIIA MUHONEN

kalastusbiologi, virkavapaalla

TARMO MUURI

Kalastusbiologi, puh. 0295 024 031

VELI-MATTI PAANANEN

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 024 582

OLLI SIVONEN

ylitarkastaja, puh. 0295 024 540

Kuopio

TOMMI RAUTAINEN

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 026 585

TIMO TAKKUNEN

yksikön päällikkö, puh. 0295 026 626

MARKKU TUOMAINEN

kalastusbiologi, puh. 0295 016 592

Lahti

ILKKA VESIKKO

kalatalousbiolog, puh. 0295 025 184

Mikkeli

TEEMU HENTINEN

johtava kalatalousasiantuntija, puh. 0295 024 037

SARI HIMANEN

rahoitussihteeri, puh. 0295 024 039

TERO NIEMINEN

kalatalousasiantuntija
puh. 0295 026 035

Rovaniemi

ELIAS RAUHALA

lakimies, puh. 0295 037 056

Tampere

HANNU SALO

kalastusbiologi, puh. 0295 025 095

NÄKYMIÄ | LOKAKUU | 2023

UUTISRYSÄ 2/2023

**ELY-KESKUS | JÄRVI-SUOMEN KALATALOUSPALVELUT
KALATALOUSYKSIKÖN TIEDOTUSLEHTI 1/2023**

**Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Järvi-Suomen kalatalouspalvelut**

Taitto: KEHA-keskus

www.doria.fi/ely-keskus.fi | www.ely-keskus.fi

UUTISRYSÄN TOIMITUS

Päätoimittaja Hannu Salo

ELY-keskus / Järvi-Suomen Kalatalouspalvelut

Puh. 0295 025 095

hannu.salo@ely-keskus.fi